

Г. І. Сньозик,

*Ужгородський національний університет,
аспірантка кафедри української мови*

ФУНКЦІОНАЛЬНО-СТИЛЬОВІ ОСОБЛИВОСТІ НЕЙТРАЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ У ПОЕТИЧНИХ ТВОРАХ Ф. ПОТУШНЯКА

У статті проаналізовано функціонально-стильові особливості нейтральної лексики у поетичних творах Ф. Потушняка. Зроблено огляд поглядів науковців щодо різних підходів виокремлення й дослідження стилістично-нейтральної лексики. Досліджено лексичні особливості нейтральної лексики у мовотворчості Ф. Потушняка, їх репрезентовано прикладами з поетичної спадщини поета. Виділено групи стилістично-нейтральних слів, що відображають унікальність світосприйняття автора. До проблем вивчення нейтральної лексики зверталось багато мовознавців, але й сьогодні є питання, які потребують детального розгляду. Зокрема, важливим, на нашу думку, є вивчення нейтральної лексики художньої літератури. Нейтральна лексика охоплює слова, якими послуговуються всі носії мови. Це основа усного й писемного мовлення. Тому увага дослідників сучасного українського мовознавства повернулася до проблем лексико-семантичної структури мови художньої літератури, зокрема мови поезії. Метою роботи є виділення на матеріалі поетичних творів Ф. Потушняка основних груп стилістично-нейтральних слів. Об'єкт дослідження – нейтральна лексика у поетичних творах Ф. Потушняка, предмет дослідження – дослідження особливостей вживання стилістично-нейтральних слів у поетичних творах. У дослідженні застосовано такі методи: загальний метод лінгвістичного спостереження й опису мовних явищ, метод контекстуального аналізу та прийом компонентного аналізу. У статті зосереджено увагу саме на стилістично-нейтральних словах, які чітко виокремлено із творів Ф. Потушняка. На основі проведеного дослідження було виділено такі групи стилістично-нейтральних слів: лексика, що відображає предмети навколишньої дійсності; лексика, що відображає явища природи; лексика, що відображає назви речей, пов'язаних із життям людини, та їх частин – предметів побуту, знарядь праці; лексика на позначення назв органів і частин тіла людини; лексика на позначення назв тварин і птахів; лексика на позначення назв рослин. Встановлено, що за семантичними ознаками у досліджуваних поетичних текстах найбільше нейтральної лексики, яка відображає предмети навколишньої дійсності.

Ключові слова: лексичне значення, нейтральна лексика, поетичне мовлення, словниковий склад, Федір Потушняк.

H. I. Snyozyk,
Uzhhorod National University,
Postgraduate Student of the Department of Ukrainian Language

FUNCTIONAL-STYLE CHARACTERISTICS OF NEUTRAL VOCABULARY IN THE POETICAL WORKS OF F. POTUSHNYAK

The article analyzes the functional and stylistic features of neutral vocabulary in the poetic works of F. Potushnyak. An overview of the views of scientists regarding various approaches to the selection and study of stylistically neutral vocabulary is made. The lexical features of the neutral vocabulary in F. Potushnyak's language work are studied, and they are represented by examples from the poet's poetic heritage. Groups of stylistically neutral words reflecting the uniqueness of the author's worldview are highlighted. Many linguists have addressed the problems of learning neutral vocabulary, but even today there are issues that require detailed consideration. In particular, it is important, in our opinion, to study the neutral vocabulary of fiction. Neutral vocabulary includes words used by all native speakers. This is the basis of oral and written communication. Therefore, the attention of researchers of modern Ukrainian linguistics is drawn to the problems of the lexical-semantic structure of the language of fiction, in particular the language of poetry. The purpose of the work is to highlight the main groups of stylistically neutral words based on the material of F. Potushniak's poetic works. The object of the research is neutral vocabulary in the poetic works of F. Potushnyak, the subject of the research is the study of the peculiarities of the use of stylistically neutral words in poetic works. The research uses the following methods: the general method of linguistic observation and description of linguistic phenomena, the method of contextual analysis, and the method of component analysis. The author of the article focuses her attention precisely on stylistically neutral words, which she clearly distinguishes from the works of F. Potushnyak. On the basis of the conducted research, the following groups of stylistically neutral words were selected: vocabulary that reflects objects of the surrounding reality; vocabulary reflecting natural phenomena; vocabulary reflecting the names of things related to human life and their parts – household items, work tools; vocabulary for marking the names of organs and parts of the human body; vocabulary for marking the names of animals and birds; vocabulary for marking the names of plants. It was established that, according to semantic features, the studied poetic texts contain the most neutral vocabulary, which reflects the objects of the surrounding reality.

Key words: lexical meaning, neutral vocabulary, poetic speech, vocabulary, Fedir Potushnyak.

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Актуальність роботи зумовлена необхідністю теоретичного й практичного вивчення нейтральної лексики у мові художньої літератури, зокрема в поетичних творах Ф. Потушняка. Мовот-

ворчість Ф. Потушняка в такому аспекті досі не була об'єктом наукових досліджень, що є однією з актуальних особливостей вивчення цього питання. Мовознавчий і культурний феномен Ф. Потушняка проявляється саме в мові його художніх творів. Письменник за допомогою нейтральної лексики у своїй мовотворчості поєднує численні засоби художньої образності, добирає необхідні елементи для увиразнення поетичного слова.

Аналіз досліджень проблеми. Загальнотеоретичні питання досліджували Л. Булаховський, В. Виноградов, О. Горбач, О. Потебня. Питанням лексико-семантичних процесів української мови приділяли увагу такі науковці як С. Єрмоленко, В. Жайворонок, Є. Карпіловська, Л. Кислюк, Н. Клименко, Т. Коць, І. Кочан, К. Ленець, Л. Лисиченко, Д. Мазурик, Л. Мацько, О. Муромцева, М. Навальна, О. Стишов, О. Тараненко та ін. Проте, незважаючи на значну кількість праць, присвячених досліджуваній проблемі, є низка питань, які потребують додаткового вивчення.

Мета і завдання. Метою роботи є виділення на матеріалі поетичних творів Ф. Потушняка основних груп стилістично-нейтральних слів.

Досягнення мети, передбачає розв'язання таких завдань:

- зібрати й узагальнити доробок українських мовознавців з проблем вивчення лексико-семантичних процесів української мови;
- виокремити й описати основні групи стилістично-нейтральних слів у мовотворчості Ф. Потушняка;
- зробити висновок щодо особливостей реалізації нейтральної лексики у поетичних творах письменника.

Об'єкт дослідження – нейтральна лексика у поетичних творах Ф. Потушняка, **предмет дослідження** – дослідження особливостей вживання стилістично-нейтральних слів у поетичних творах.

Опис джерельної бази, фактичного матеріалу та методів, застосованих у процесі аналізу. Джерельною базою дослідження послужили тексти поетичних творів Ф. Потушняка, які вміщені у збірках: «Пори року» (1928 р.), «Поезії» (1931 р.), «Далекі вогні» (1934 р.). Методи дослідження: загальний метод лінгвістичного спостереження й опису мовних явищ (для інтерпретації та характеристики досліджуваних мовних явищ, їх виокремлення та класифікації), метод контекстуального аналізу (для з'ясування функціонування досліджуваних мовних явищ у контексті), прийом компонентного аналізу (для встановлення й характеристики семантики нейтральних слів).

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше в українському мовознавстві здійснено систематичний відбір, класифікацію і комплексний аналіз нейтральної лексики поетичних творів Ф. Потушняка.

Теоретична і практична цінність отриманих результатів полягає в поглибленні положень щодо виявлення структурно-семантичних і стилістичних різновидів лексики в мовотворчості письменника; у встановленні зв'язку світобачення письменника з мовою його творів та з національною мовною картиною світу; у висвітленні ролі художньої особистості в мовно-літературному процесі. Результати досліджен-

ня можуть бути використані в теоретичних і практичних курсах лінгвостилістики, у спецкурсах із лінгвостилістичного аналізу тексту, у практичній лексикографії при укладанні словників мови письменників.

Виклад основного матеріалу. Лексика – найбільш відкрита мовна система, яка перебуває в стані постійного динамічного розвитку. Однак змінюється вона різними темпами. Ядро лексики зберігається протягом тривалого часу й використовується як основа для збагачення всього лексичного складу [5, с. 112].

Нейтральна лексика складається зі слів, поширених в усіх функціональних стилях літературної мови. Функція нейтральної лексики – констатація фактів, безоцінне, нетермінологічне позначення предметів, понять повсякденного життя, явищ природи, періодів життя людини і станів його життєдіяльності, відрізків часу, мір дожини, ваги, об'єму [3, с. 67].

Більшість науковців зазначають, що окремі слова, називаючи одні й ті самі поняття, відрізняються саме стилістичним уживанням. У зв'язку з цим уживана в мові лексика поділяється на певні стилістичні групи. Виокремлюється лексика стилістично нейтральна (або загальноновживана) і лексика, пов'язана з певним функціональним стилем, стилістично забарвлена.

До стилістично нейтральної лексики належать слова, що є назвами основних понять, пов'язаних із щоденним життям усіх членів мовного колективу. Вона однаково поширена і в усній, і в писемній формах літературної мови.

Загальноновживані слова можуть у художньому тексті набувати значного експресивного забарвлення завдяки метафоризації та іншим засобам активізації нейтральних слів [1, с. 10].

Погоджуємось із думкою Ю. Юріної, про те, що художній твір не може існувати без нейтральної лексики, вона є основою, на якій реалізується задумана «тканина» твору з усією її ідейно-тематичною та художньою складністю [7, с. 57].

Проаналізувавши поетичні твори Ф. Потошняка, виділяємо такі групи стилістично-нейтральних слів:

а) лексика, що відображає предмети навколишньої дійсності (**гори, гай, даль, діброва, дорога, земля, ліс, луг, луки, море, небо, нива, обрій, озеро, парк, поле, пустиня, річка, сад, стежка, степ, яр**): *Над широким **полем**, / Над **степом** помчалась [2, с. 20], Впала над **степами**, Впала над **полями** [2, с. 20], **Поле** – хтось блукає / В тому **полі** може?.. [2, с. 20], **Степом, полем** понеслись [2, с. 20], Широко, далеко / **Степом** понеслися [2, с. 22], **Море** грає, як прокляте [2, с. 22], *І – похмури мраки / Над **землею** стали [2, с. 22], **Даль** похмура, темна [2, с. 22], **Ліс...** Понура став [2, с. 22], Тамо впереді, / В скошених **полях**, / В невідому **даль** / Простягаєсь **шлях** [2, с. 22], Ніч на **землю** тихо западає [2, с. 23], *Тане в **полі**, в водах завмирає [2, с. 23], Чорніють у **полі** тумани / Дощ з **неба** невпинно паде / **Лісами, полями, ярами** / Іде, і іде, і іде... [2, с. 23], У **полі** береза стоїть [2, с. 23], *З-понад **гір** ось духи бачу [2, с. 24], **Річка** сріблом мерехтить [2, с. 24], Понад **нивами** у **полі** / В **далі** лине чорний птах [2, с. 24], Дзвінка несеться пісня в вись / Над **лугами******

високо [2, с. 25], Над **полями** сонце сходить, / Пробудився **гай** [2, с. 25], Під **горою**, за **полями**, / Білі стіни хат [2, с. 25], І гуляє над **полями** / Голос смілий кос [2, с. 25], Йде сонце в **гори** бором, / Збудивши **луки** й **ліс** [2, с. 26], Ідуть сонця у облаві, / На **поля** йдуть з **лісів** [2, с. 26], Весна – в **полях** ізнов [2, с. 26], **Річка** тіні шевелить [2, с. 26], В **гори** вечір йде і мріє / Місяць ясний із-за **лісу** / Визирає на **обрію** [2, с. 26], Днина сходить на **обрію**, / Місяць блідий у **пустині** [2, с. 26], Чорний птах і білий парус / Впливає ген на **морі** [2, с. 27], **Поля** опустіли / Монотонно у **діврові** [2, с. 27], Над **полями**, над **гаями**. / Птахи прилітають [2, с. 28], Під холодною мертвою / Мрякою у **полі** [2, с. 28], Похмура осінь уже тут / З'явилася з **лісів** з вітрами, / Вітри над **нивами** гудуть [2, с. 28], Далеко тягнеться **дорога** [2, с. 28], Учора вітер **стежки** в **парку** / Пожовклим листям застелив [2, с. 28], **Поля** сонні булані / І місяць блідий мріє / Туман понад **лісами** / Біліє... [2, с. 29], Темна осінь наступає, / Опустіли вже **поля** / І на **ниви** пожовтілі / Жура впала, як імла [2, с. 29], Сумно грає-завиває / Хмурий вітер у **лісах** [2, с. 29], І дивуюсь й бачу – / Сумно щось **землі**, Над **полями** тихо / Линуть журавлі [2, с. 29], Метелиця **полем** тихо пробігає [2, с. 30], Йде в дебрі й **ліси**, Над **гори**, понад звором [2, с. 30], Великі сніжні вири / На сонні звів **гай** [2, с. 30], ...Ледяне рівне **поле**, / І гомін дня зітхнув ще з-під **землі** [2, с. 32], І дім, і **поле** гасне тихо в млі [2, с. 32], Метіль у **полі** – стогін ночі [2, с. 32], З **лісів** мороз, як змії вогняний [2, с. 32], Стоїть між **небом** і **землею** [2, с. 33], В таємнім Бог царить **саду**, / Мінарети в **пустині** [2, с. 33], Упала зоря в чашу **гір**, / Озвалось в далях **море** [2, с. 33], Один у **полі** – в далі виден храм / Зоря горить на лоні вічним ночі, / Кадило я запалю тут **полям** [2, с. 33], Змією ти на серце **далям** ляжеш / І страх піде знов кругом по **землі** [2, с. 33], В лелійнім сні **полів** вечірніх [2, с. 33], Як легіт ніч із **гір** летить [2, с. 34], Іду в **поля**, хай вкруг морока [2, с. 36], І лучі **неба** і **землі** [2, с. 34], Як в **небі** райдуги орбіта [2, с. 34], В таємнім замку ніч панує / На **горах** в долах голубих [2, с. 35], На чорних **горах** станув білий ангел [2, с. 36], Здргнулась вся **земля** від стріл і клинь... [2, с. 36], І блиск над **горами** погас [2, с. 38], Жиючою стає **земля** [2, с. 38], Взирає Бог на **землю** в сні [2, с. 38], В далеких **горах** над ґрунями / Таємно сяюча зоря, / І ти проходиш над **морями** / В осінньо мертвії **поля** [2, с. 38], Над **полем** ніч і ніч у **полю** [2, с. 40], Так пусто, пусто, в **полі** тут [2, с. 40], Безмежна **озер** глибина, / Неначе **море** у просторі [2, с. 40], О хто пізнає тайну дум, / Простір і **море**, живчик світа [2, с. 40], Голос з-під **землі** з'явився [2, с. 40], Бродиш тихими **садами**, / Що покинуті без мрій, / Розлетівся над **лугами** / Золотий пташиний рій [2, с. 41], Голос твій у **даль** взиває [2, с. 41], Із далей знову примчали / Дивні рої по **лугах** [2, с. 41], Сіє срібні ніч коралі / В тихе **поле**, в свіжий **луг** [2, с. 41], Понад **полями** білий стан, / Горючі стоять лавини, / На **поля** чорний ліг саван [2, с. 41], Тумани линуть з-понад **гір** [2, с. 41], І глядять далекі очі / Із **пустинь** знову німих [2, с. 42], Ніч у **полі**, непогода ... Дух відвічний в світлі **нив** [2, с. 42], Він іде в **полях** **лугами** [2, с. 42], В мізку моїм не случайний / Ходить **неба** перезвон [2, с. 42], В селі сусіднім чути дзвін ... **Полями** ген несеться [2, с. 43], Над **полем** ворон чорний [2, с. 43], Ясне золото **нив** хвилює

/ Сонні духи, **даль** і сяй / Віще слово знов почує / В **горах** ясний водограй [2, с. 43], Гомін, змерлий на **полях** / І в далечі понесеться / Човен в невідомий **шлях** [2, с. 43], Зорі, **гори**, сяйво, ніч [2, с. 43], Місяць ясний в **небі** сяє ... І **поліє простір** [2, с. 44], Злотом меч в **полях** сіяє [2, с. 44], Над **полями** гомін змовк [2, с. 44], Задрожав **степами** страх [2, с. 45], Зір **дорогою** в **просторі** – / Ходить сим **земля шляхом**, / І високо понад **гори** / Метеор упав кругом [2, с. 46], Вірю в дивне Бога слово, / Що воскресну на **землі** [2, с. 46], Ходить північ по **землі** [2, с. 46], Туман на **полю** – білий сон [2, с. 46], І білий ангел на **полях** / І тихо скачуть іскор рої / А їм далекий к серцю **шлях** [2, с. 46], В померкліх мраках за **горою** / Дальні з'явилися вогні [2, с. 46], Бурливо грає синє **море** [2, с. 47], Серед **простору** сонце **нив** [2, с. 47], Над **морем** чорна тінь плила [2, с. 47], Із **поля** друга тінь прийшла [2, с. 47], І звонів звук у **даль** несеться [2, с. 47], Глядить спокійним зором **даль** / В **небес** високих ясне лоно [2, с. 47], Життя вмирає на **землі** / Сховався місяць за **горами** [2, с. 48], Під **снігами поле** спить [2, с. 48], Біла церква за **горою** ... **Поле** білий **шлях** біжить [2, с. 48], З тої **далі** дзвін лунає, / Сніг на **землю** накрапає, / **Землю** мертвою полиняну, / Немічну і жовто в'ялу. / Чорна птаха над **лугом** [2, с. 48];

б) лексика, що відображає явища природи (**буря, вітер, грім, дощ, метелиця, мороз, роса, сніг, туман**): **Буря** розігралась [2, с. 20], **Громи** обірвалися [2, с. 20], **Дощі** полилися [2, с. 20], **Бурі, громи** піднялися [2, с. 20], **Дощ** в вікно шумить [2, с. 20], Піднялася **буря**, / **Вітри** піднялися [2, с. 22], **Громи** обізвалися, / **Вітри** засвистали [2, с. 22], Оповив **туман**, / **Вітер** завива, / Колихає лан [2, с. 22], Чорніють у полі **тумани** / **Дощ** з неба невпинно паде [2, с. 23], І падає **дощ** не втихає [2, с. 23], І метелики й цвіточки / Глянули із **рос** [2, с. 25], **Вітри** весняним хором / З далеких дмуть завіс [2, с. 26], Колихає **вітер** ними / І пестить над усе [2, с. 27], Дмухни їх, **вітре** милий, / Миленькій у личко [2, с. 27], **Вітри** холодні віють [2, с. 27], Осінь **громами** проходить [2, с. 27], Осіннюю похмурую / Піснь **вітри** співають [2, с. 28], Закружляли, зашуміли / **Вітри**, як метіль [2, с. 28], Похмура осінь уже тут / З'явилася з лісів з **вітрами**, / **Вітри** над нивами гудуть [2, с. 28], **Туман** ранок підоймив [2, с. 28], Учора **вітер** стежки в парку / Пожовклим листям застелив [2, с. 28], **Туман** понад лісами / Біліє... [2, с. 29], Сумно грає-завиває / Хмурий **вітер** у лісах [2, с. 29], Зимний **вітер** віє / Із вершин землі [2, с. 29], Всюди розглядає / Дикий **вітру** свист [2, с. 29], **Метелиця** полем тихо пробігає [2, с. 30], Йде **мороз** із далі, / В бори йде і кручі [2, с. 30], Знявся вітер над бором [2, с. 30], З лісів **мороз**, як змії вогняний [2, с. 32], **Снігами** молодих толок [2, с. 32], У далечних з'явивсь **туманах** [2, с. 34], Як **громи** в далечах лунали [2, с. 38], Осінній **вітер** сумно в'єсь [2, с. 40], **Тумани** линуть з-понад гір [2, с. 41], В далечі білій, **снігом** вритій [2, с. 42], **Туман** на полю – білий сон [2, с. 46], Під **снігами** поле спить / Білий **сніг** кругом лежить. / Монотонно і журливо, / Ніжно, мило і ліново, **Сніг** над далями кружить [2, с. 48], **Туман** сходить пеленою [2, с. 48];

в) лексика, що відображає назви речей, пов'язаних із життям людини, та їх частин – предметів побуту, знарядь праці (**віз, вікно, дах, дім, кімната, стіна, сани**,

хата): Вікна затряслися [2, с. 20], Так приємно, мило / В **хаті** нашій й гоже [2, с. 20], Дощ в **вікно** шумить [2, с. 20], Спить душа – закрита в **хаті** [2, с. 22], Крізь **вікна** дивлюсь – самотарка [2, с. 23], У **хаті** і сухо, й тепло [2, с. 23], Прилетіли, крадіці стали / Під моє **вікно** [2, с. 24], Місяць в хмарах потопає / Тче видіння на **вікнах** [2, с. 24], І на **стінах** тіні різні [2, с. 24], Під горою, за полями, / Білі **стіни хат** [2, с. 25], Рідна **хата** в них сміється [2, с. 26], В чужині та далекій / Стоїть **віконечко** [2, с. 27], Йдуть **сани** в даль... [2, с. 32], І **дім**, і поле гасне тихо в млі [2, с. 32], Й самітні мрії лунних **хат** [2, с. 34], На **даху** чорний ворон криче [2, с. 34], Глядіти в книгу пустоти / Усе одно, що **воза** перти [2, с. 35], В **кімнаті** було тише й тише [2, с. 38], Вогонь у **хатах** не здійметься [2, с. 40], Невідомим духом **хату** темний ангел озарив [2, с. 40], Десь в **хаті** згаснув каганець [2, с. 43], Білі **хати** за селом, / Думу думають рядом [2, с. 48];

г) лексика на позначення назв органів і частин тіла людини (**груди, лице, очі, рука, серце**): Темно у **очах** [2, с. 22], І сили знов **серце** не має [2, с. 23], **Серце** дрогоноло [2, с. 24], У **серце** вдумливо глядить / Із вод магічне **око** [2, с. 25], З весною **серце** б'ється [2, с. 27], І ти впорись у невість **серце** кволе [2, с. 32], Ти йдеш вночі – я виджу твої **очі** [2, с. 33], Змією ти на **серце** далям ляжеш [2, с. 33], Із піл глядять її то **очі** [2, с. 34], Холодне тіло – твоє **око** [2, с. 36], Під **ногами** путь все крутий [2, с. 38], І глядять далекі **очі** / Із пустинь знову німих [2, с. 42], В **серцю**, водах у ночі [2, с. 42], Не вижу твої **очі** [2, с. 43], В **серцях** знову відізветься / Гомін, вмерлий на полях [2, с. 43], У тривозі **серце** б'ється [2, с. 44], Чорна в **грудях** була рана [2, с. 45], І **рукою** він своєю / Браму міста відчинив [2, с. 45], Спадає з **серця** гніт [2, с. 45], Блаженні їхні **очі** [2, с. 45], Вічне взяття божих **рук** [2, с. 46], У синіх далях твої **очі** [2, с. 46], І **серце** моє в душі твоїй [2, с. 46], А їм далекий к **серцю** шлях [2, с. 46], І ясні **лиця** зір високих [2, с. 47];

г) лексика на позначення назв тварин і птахів (**ворон, жайворонок, журавлі, змії (змій, змія), кажани, кінь, лебеді, сови**): Сміло, милий **коню** [2, с. 22], В за-граві, у синяві, / В'єсь **жайворонка** спів [2, с. 26], Стадо **кажанів** несеться [2, с. 26], Стомились **коні**, в грузь застряг / Віз Феба [2, с. 29], Осінь. Вже рядами / Линуть **журавлі** [2, с. 29], Над полями тихо / Линуть **журавлі** [2, с. 29], Неначе **змій**, за-стиг на збочу [2, с. 32], З лісів мороз, як **змій** вогняний [2, с. 32], **Змією** ти на серце далям ляжеш [2, с. 33], На даху чорний **ворон** криче [2, с. 34], На чорнім **коні** лицар вийде [2, с. 35], Над полем **ворон** чорний [2, с. 43], **Лебеді** вгорі пливучі [2, с. 43], **Кінь** його грізний біжить [2, с. 44], Крикнув **ворон** на просторі [2, с. 44], Над світом чорні йдуть **змії** [2, с. 48], Літають **сови** над домами [2, с. 48];

д) лексика на позначення назв рослин (**акація, береза, дуб, конвалія, тополь**): У полі **береза** стоїть [2, с. 23], У рядах **тополь** високих [2, с. 24], Від **акацій** розширяєсь / Молод – аромат [2, с. 25], Ряд **тополь** струнких, високих [2, с. 26], Розцвіли сніжно-білі / **Конвалії**, ізнов [2, с. 27], Монотонно у діброві / **Дуби** зашуміли [2, с. 27], Вже **береза** опустила / Листя-злото в діл [2, с. 28], І сади пожовкли, / Жовкне в **дубі** лист [2, с. 29].

До стилістично нейтральної лексики належать також слова, що вказують на предмети, ознаки, кількість, не називаючи їх (**ти, я**): *Уже засяла знову ти* [2, с. 25], *Блукаю ранком тихим я* [2, с. 25], *І ти впорись у невість серце кволе* [2, с. 32], *Ти йдеш вночі – я виджу твої очі* [2, с. 33], *Кадило я запалю тут полям* [2, с. 33], *Змією ти на серце далям ляжеш ... І в забуття ти впадеш в сонній млі* [2, с. 33], *І я, і ти в небесній млі, / О, ти злучаєш вічне з дійсним* [2, с. 34], *І ти проходиш над морями* [2, с. 38], *І все у мені, я у всім* [2, с. 40], *Крайність я пізнав життя* [2, с. 40], *Не жду я щастя давніх літ* [2, с. 43].

Спираючись на погляди більшості науковців, які говорять про те, що нейтральна лексика в основному своєму вияві позбавлена експресивності та емоційно-оцінних відтінків й покликана здебільшого виконувати інформативно-текстотвірні функції, виділяємо серед нейтральної лексики Ф. Потушняка такі групи стилістично-нейтральних слів за інформативно-текстотвірним навантаженням:

1) Нейтральна лексика, що виконує функцію додаткового інформування. «Функція додаткового інформування чітко простежується у випадках безпосереднього тлумачення значення» [4, с. 160]: *Метіль у полі – стогін ночі* [2, с. 32], *Туман на полю – білий сон* [2, с. 46].

2) Нейтральна лексика, що виконує функцію контрасту. «Контраст, протиставлення лежить в основі багатьох стилістичних фігур, що пов'язано, безумовно, з виконанням експресивно-стилістичних функцій» [4, с. 160]: *Стоїть між небом і землею / Глибока тайна – вік без змін* [2, с. 33]; *І муть боги небес горішніх, / І я, і ти в небесній млі, / О, ти злучаєш вічне з дійсним – / І лучі неба і землі* [2, с. 34], *Тут точка звисла з висоти. / Єдине – жити чи умерти* [2, с. 35].

3) Нейтральна лексика, що виконує функцію пояснення. «Інформативно-текстотвірна функція пояснення реалізується здебільшого через коментування внутрішньої форми одного з мотиваційно зв'язаних слів...» [4, с. 161]: *Даль похмура, темна* [2, с. 22], *Тамо впереді, / В скошених полях, / В невідому даль / Простягаєсь шлях* [2, с. 22].

4) Нейтральна лексика, що виконує функцію концептуалізації. «Концептуалізація – це репрезентація у тексті певної інформації [...] авторським творчим переосмисленням відношень між явищами, розуміння їх причинно-наслідкових зв'язків, їх значущості в соціальному, економічному, культурному житті народу» [4, с. 161]: *Річка сріблом мерехтить* [2, с. 24], *Упала зоря в чашу гір, / Озвалось в далях море* [2, с. 33], *Змією ти на серце далям ляжеш* [2, с. 33].

5) Нейтральна лексика, що виконує функцію фактуальності. «Функція фактуальності, яка є вербалізованими повідомленням про факти, події, процеси, явища в текстовому світі, що моделюється свідомістю автора та інтерпретується свідомістю адресатів (за Селівовою О.О.), полягає у характеристиці реалії посередництвом використання лексичних мотивів, які репрезентують певні факти існування предмета чи явища» [4, с. 162]: *Крізь вікна дивлюсь – самотарка, / У полі береза стоїть, / Мов дівчина бідна скотарка, / Завившись у гуню, мовчить* [2, с. 23], *І дивуюсь й бачу – / Сумно щось землі, / Над полями тихо / Линуть журавлі* [2, с. 29].

Висновки та перспективи дослідження. Дослідження нейтральної лексики поетичних творів сприяє поглибленню уявлень про національну стилістично-нейтральну лексику взагалі та функціональний статус таких лексичних одиниць. Нейтральна лексика наявна в кожній мові й на лексичному рівні вона відображає національно-культурну своєрідність мови-носія. Лексичний рівень поетичної мови Ф. Потошняка характеризується використанням різних груп лексики. Нашу увагу зосереджено саме на нейтральній лексиці у мовотворчості письменника. На основі проведеного дослідження було виділено такі групи стилістично-нейтральних слів: лексика, що відображає предмети навколишньої дійсності; лексика, що відображає явища природи; лексика, що відображає назви речей, пов'язаних із життям людини, та їх частин – предметів побуту, знарядь праці; лексика на позначення назв органів і частин тіла людини; лексика на позначення назв тварин і птахів; лексика на позначення назв рослин. Встановлено, що за семантичними ознаками у досліджуваних поетичних текстах найбільше нейтральної лексики, яка відображає предмети навколишньої дійсності. Крім цього, було виокремлено групи стилістично-нейтральних слів за інформативно-текстовітним навантаженням, які виконують такі функції: функцію додаткового інформування, функцію контрасту, функцію пояснення, функцію концептуалізації, функцію фактуальності. Стилiстично-нейтральна лексика під пером митця осмислювалася, комбiнувалася й перетворилася у образне, дієве й глибоке за змістом поетичне слово. Семантична структура нейтральної лексики Ф. Потошняка багато в чому зумовлена історією, культурою, діяльністю та світобаченням автора.

Література

1. Мацько Л. І. Стилiстичні функції емоційних вигуків. *Культура слова*. 1982. № 10. С. 10–26.
2. Потошняк Ф. М. Мій сад / упоряд. Д. Федака. Ужгород: ВАТ «Видавництво «Закарпаття», 2007. 576 с.
3. Савчук Н. М. Функції мотиваційно-зв'язних слів в українському художньому тексті кінця ХХ – початку ХХІ ст.: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Умань, 2011. 172 с.
4. Савчук Н. М. Нейтральна лексика української мови у функціонально-мотиваційному аспекті. *Наукові записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського*. Серія «Філологія. Соціальні комунікації». 2013. Том 26 (65). № 1. С. 159-163.
5. Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фонетика: підручник / А. К. Мойсієнко, О. В. Бас-Кононенко, В. В. Бондаренко та ін. Київ: Знання, 2010. 270 с.
6. Струганець Л. В. Лексика на перетині наукових парадигм: монографія. Тернопіль: Осадца Ю. В., 2018. 212 с.
7. Юріна Ю. М. Ідіостиль Олени Теліги: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Херсон, 2016. 194 с.

References

1. Matsko, L.I. (1982), *Stylistic functions of emotional exclamations [Stylistychni funktsii emotsiinykh vyhukiv]*, *Kultura slova*, № 10, p. 10–26.
2. Potushnyak, F.M. (2007), *My Garden [Mii sad] / uporiad*. D. Fedaka, VAT «Vydavnytstvo «Zakarpattia», Uzhhorod, 576 p.
3. Savchuk, N.M. (2011), *The functions of motivational and connective words in the Ukrainian literary text of the late 20th – early 21st centuries [Funktsii motyvatsiino-zviaznykh sliv v ukrainskomu khudozhnomu teksti kintsia XX – pochatku XXI st.]*: dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.01, Uman, 172 p.
4. Savchuk, N.M. (2013), *Neutral vocabulary of the Ukrainian language in the functional and motivational aspect [Neitralna leksyka ukrainskoi movy u funktsionalno-motyvatsiinomu aspekti]*, *Naukovi zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu im. V.I. Vernadskoho. Seryia «Filolohiia. Sotsialni komunikatsii»*, Tom 26 (65), № 1, p. 159-163.
5. *Modern Ukrainian literary language: Lexicology. Phonetics [Suchasna ukrainska literaturna mova: Leksykolohiia. Fonetyka]*: pidruchnyk / A.K. Moisiienko, O.V. Bas-Kononenko, V.V. Bondarenko ta in., *Znannia*, Kyiv 2010, 270 p.
6. Struhanets, L.V. (2018), *Vocabulary at the intersection of scientific paradigms [Leksyka na peretyni naukovykh paradyhm]*: monohrafiia, *Osadtsa Yu.V. Ternopil*, 212 p.
7. Iurina, Yu.M. (2016), *Idiostyle of Olena Teliga [Idiostyl Oleny Telihy]*: dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.01, Kherson, 194 p.